

άμαξα

άμαξα, η, ουσ. [<αρχ. ἄμαξα], ιππήλατο όχημα, το αμάξι. (Λαϊκό τραγούδι: *η άμαξα μες τη βροχή, τράβα, αμαξά, μη μου βραχεί το κορίτσι που 'ναι μέσα, όμορφο σαν πριγκιπέσσα, μην τυχόν και μου βραχεί*). Υποκορ. **αμαξάκι, το** (βλ. λ.).

- ακούω τα εξ αμάξης, με βρίζουν χυδαιότατα, με επιπλήττουν αυστηρότατα: «χτες βράδυ που άργησα να γυρίσω στο σπίτι, άκουσα τα εξ αμάξης απ' τον πατέρα μου». Συνών. ακούω όσα σέρνει το κάρο / ακούω τον αναβαλλόμενο / ακούω τον Απόστολο / ακούω τον εξάψαλμο.

- αν δε λαδώσεις τους τροχούς, η άμαξα δεν τρέχει, βλ. λ. [τροχός](#).

- είναι ο πέμπτος τροχός της αμάξης, βλ. λ. [τροχός](#).

- είναι ο τελευταίος τροχός της αμάξης, βλ. λ. [τροχός](#).

- του 'συρε τα εξ αμάξης, τον έβρισε χυδαιότατα, τον επέπληξε αυστηρότατα: «τον κάλεσε ο διευθυντής στο γραφείο του και του 'συρε τα εξ αμάξης». Η φρ. προέρχεται κατευθείαν από τα αρχαία ελληνικά. Στην αρχαία Αθήνα οι γυναίκες, όταν μετέβαιναν με άμαξες στην Ελευσίνα για να πάρουν μέρος στα Ελευσίνια μυστήρια, μπορούσαν, σε όλη τη διάρκεια της πορείας τους, να κακολογούν, να χλευάζουν ή να εκστομίζουν οποιαδήποτε βρισιά στους διαβάτες που συναντούσαν, ακόμη και για τον ανώτατο άρχοντα, χωρίς καμιά συνέπεια. Συνών. του 'συρε όσα σέρνει η σκούπα / του 'συρε όσα σέρνει το κάρο / του 'ψαλε τον αναβαλλόμενο / του 'ψαλε τον Απόστολο / του 'ψαλε τον εξάψαλμο.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας